

מורה, פילוסוף וגנב

מאת ישי ספרים

לפני קום המדינה חיו חברי הכפר מן היד אל הפה. רצו חינוך, הקימו מערכת חינוך. רצו אוכל, הקימו צרכניה ואת בית הספר שהקימו מימנו וניהלו. לאחר קום המדינה הכל השתנה. המדינה שכרה מורים ושילמה את שכרם, בנתה בניינים ושילמה את אחזקתם. יום אחד נמצא שמורה אחד סרח, או בשפה פשוטה, גנב. באותם ימים רחוקים חשבנו שתפקידו של מורה לחנך ומורה גנב נראה כדבר נורא. הוא לא משלנו, קצת התנחמנו. כמו כל דבר גם זה עבר.

עברו ימים ושנים ואני סטודנט שנה א' באוניברסיטה העברית בירושלים, לומד פילוסופיה וכלכלה. בזמן שבו מדובר התחלנו ללמוד את הפילוסופיה העתיקה: אפלטון, זנון והפּרה-סוקרטים גם. מה זה פרה-סוקרטים? גם אני, שכל תקופת שרותי בצנחנים החזקתי את עמנואל קנט והוגו ברגמן בארגז כדורים, לא ידעתי. ובכן הפרה-סוקרטים הם הפילוסופים היוונים אשר התפלספו טרם עלייתו של אפלטון על במת הפילוסופיה. הם היו פילוסופים קמצנים. כל אחד אמר משפט, כמה מילים או אפילו מילה אחת. טלס אמר: "הכל מים" וקנה את עולמו לאלפי שנים. דמוקריטוס אמר: "אטום" והיה לאבי

החלקיקים הקטנים. אנכסימנדרום אמר משפטים אחדים ובהם המשפט האלמותי "ראשית כל הדברים הוא הבלתי מוגבל" והשאר אותנו להשלים. אנטיפון אמר: יש חוקים ויש חוקים. חוקי הטבע שהעונש על עברה כנגדם גלום בהם, וחוקי האדם שהעונש עליהם בא מהקהילה או העם. מה אפשר להבין מזה? שכדאי לגנוב אם יודעים לא להתפס.

יום אחד היה דרוש לי הספר העוסק בפרה-סוקרטים. חיפשתי בספריית החוג לפילוסופיה באוניברסיטה ולא מצאתי. מן הניסיון ידעתי שכאשר אין בשום מקום בספריית כפר ויתקין יש. בכל יום רביעי אחר הלימודים הייתי עולה באוטובוס ונוסע לכפר, לקחת חלק בעבודת המשק ביום חמישי ושישי. ביום חמישי הספרייה פתוחה. הלכתי ומצאתי את הספר. לא יכולתי להתאפק. ישבתי בספרייה, ופתחתי את הספר שבמקרה נפתח בעמוד של אנטיפון. המשפט של אנטיפון היה מסומן שם בעפרון. על כרטיס הקורא היה רק שם אחד, שם המורה הנדון.